

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายวิรุฬห์ แสงเทียน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๗/๒๕๖๗

วันที่ ๑๔ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { ประธานวุฒิสภา ผู้ร้อง
นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ที่ ๑
นายพิชิต ชื่นบาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๑ และนายพิชิต ชื่นบาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) หรือไม่ ในระหว่างพิจารณาชั้นจะรับคำร้องของผู้ร้องไว้วินิจฉัยหรือไม่ ความปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีแล้ว ฉะนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๒) กรณีไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยคดีของผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ กรณีไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีคำสั่งรับคำร้องของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไว้วินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงและเอกสารของบุคคล กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบแล้ว เห็นว่า คดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณา วินิจฉัย จึงยุติการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ร้องที่ ๑ นายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ และมาตรา ๑๗๐ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๘ คณะรัฐมนตรี โดยมาตรา ๑๖๐ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้อง ... (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (๕) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง” มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐”

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ มีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ความเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ซึ่งกำหนดลักษณะต้องห้ามในเบื้องต้นไว้เช่นเดียวกันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามอื่นเพิ่มเติมขึ้นมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากบุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ต้องได้รับการกลั่นกรองคุณสมบัติเบื้องต้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติ และคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) บัญญัติให้รัฐมนตรีซึ่งรวมถึงนายกรัฐมนตรี ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง จึงเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามอันสำคัญที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติไว้เพิ่มเติมขึ้นจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรีที่เคยมีมาในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า ซึ่งมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีซึ่งรวมถึงนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ โดยมีความมุ่งหมายให้การเลือกสรรบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีความเหมาะสมและไว้วางใจได้ว่าจะทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชนโดยรวม ทั้งจะปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผย มีความรอบคอบ และระมัดระวังในการดำเนินกิจการต่าง ๆ รักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ อย่างเคร่งครัด ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ผาสุก และสามัคคีปรองดองกัน

ปัญหาตามประเด็นที่ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) หรือไม่ นั้น

เห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยต้องโทษจำคุกด้วยหมายของศาลฎีกาตามคำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๕๙๙/๒๕๕๑ ที่วินิจฉัยว่าเสมือนนายความที่ทำงานประสานงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ นำถุงกระดาษใส่เงินสดจำนวนสองล้านบาทมอบให้เจ้าหน้าที่ของศาลฎีกา โดยที่รู้หรือควรรู้ว่าภายในถุงกระดาษดังกล่าวมีเงินสดอยู่ และผู้ถูกร้องที่ ๒ มีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่ามีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าวด้วยในลักษณะเป็นตัวการร่วม โดยมีเจตนาจงใจให้เจ้าหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ และอาจเชื่อมโยงไปเป็นประโยชน์แก่จำเลยในคดีหมายเลขดำที่ อม.๑/๒๕๕๐ ซึ่งเป็นลูกความของผู้ถูกร้องที่ ๒ การกระทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นการประพฤตินอกรีตไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ (๑) และมาตรา ๓๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และน่าจะมีมูลความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ หรือความผิดอื่นต่อเจ้าพนักงาน การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งประกอบอาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมาย ย่อมตระหนักดีว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันศาลยุติธรรม และจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือและความศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในอำนาจตุลาการ จึงลงโทษสถานหนัก ให้จำคุกผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกกล่าวหาอื่นรวมสามคน คนละหกเดือน และในเดือนกันยายน ๒๕๕๒ คณะกรรมการมรยาททนายความ มีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ถูกลงโทษในคดีละเมิดอำนาจศาลตามคำสั่งศาลฎีกาข้างต้น กระทำผิดมรยาททนายความ ข้อ ๖ และข้อ ๑๘ ให้ลบชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องออกจากทะเบียนทนายความ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖ ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ มีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ซึ่งยังไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรี ครั้นวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๗ มีพระบรมราชโองการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี และแต่งตั้งรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กราบบังคมทูลว่าสมควรปรับปรุงรัฐมนตรีบางตำแหน่งเพื่อความเหมาะสมและบังเกิดประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

โดยผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยถูกลงโทษจำคุกเป็นเวลาหกเดือนในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลร่วมกับ

ผู้ถูกกล่าวหาอื่นรวมสามคน ตามคำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๕๙๙/๒๕๕๑ และถูกสหภาพนายความสั่งลบชื่อออก จากทะเบียนนายความ แม้ว่าคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าการต้องโทษตามคำสั่งศาลให้จำคุก ในกรณีดังกล่าวแต่ได้พ้นโทษเกินสิบปีแล้วถือเป็นช้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ไม่เป็นลักษณะ ต้องห้ามการเป็นรัฐมนตรี แต่ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นการให้ความเห็นที่จำกัด เฉพาะกรณีของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๗) และมาตรา ๑๖๐ (๗) เท่านั้น ไม่รวมถึงลักษณะต้องห้ามอื่นซึ่งรวมทั้งกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) เมื่อมีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ฉบับลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ ไม่ปรากฏชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรี แต่ปรากฏชื่อแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตามพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๗ โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่ามีการขอความเห็นจากคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ทั้งที่ คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๖) และ (๗) เท่านั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ขอความเห็นจากคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับคุณสมบัติ และ ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) ถือเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประเด็นที่ผู้ร้องกล่าวหาทั้งสองกรณี คือ กรณีที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขาดคุณสมบัติและลักษณะ ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) เนื่องจากไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และกรณี ที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) เนื่องจากมีพฤติกรรมอันเป็น การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งจะได้พิจารณาไปแต่ละกรณีดังนี้

กรณีที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) เนื่องจากไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ หรือไม่

เห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความจากเอกสารประกอบคดีและคำชี้แจงที่ไม่โต้แย้งเถียงกันว่า กระบวนการ เสนอชื่อบุคคลเพื่อนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากรุณาเพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรี มีการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรัฐมนตรีเบื้องต้น โดยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดทำแบบแสดงประวัติและแบบแสดง คุณสมบัติผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีเพื่อประกอบพระบรมราชวินิจฉัย เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการ เสนอชื่อแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีใช้ตรวจสอบและกรอกข้อมูลรับรองตนเอง แล้วนำส่งสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีเพื่อตรวจสอบและยืนยันคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลนั้น โดยสำนักเลขาธิการ

คณะรัฐมนตรีดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นบางส่วน เช่น การตรวจสอบการเป็นบุคคลล้มละลาย ข้อมูลคดีแพ่งคดีอาญา รวมทั้งเชิญบุคคลดังกล่าวมาชี้แจงหรือหารือกรณีข้อมูลไม่ครบถ้วน หากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตรวจสอบในเบื้องต้นแล้วพบประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามจะหารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา แล้วจัดทำเอกสารสรุปผลการตรวจสอบประวัติ รายงานต่อนายกรัฐมนตรี เช่นนี้ ย่อมเป็นที่แน่ชัดว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องทราบถึงประวัติอันรวมถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรัฐมนตรีแล้วทุกคน ซึ่งรวมถึงผู้ถูกร้องที่ ๒ ด้วย ซึ่งจากเอกสารสรุปการตรวจสอบประวัติที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอขึ้นมาประกอบกับตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ชี้แจงว่า ได้พิจารณาข้อเท็จจริงกรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามคำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๕๙๙/๒๕๕๑ ฐานละเมิดอำนาจศาล การถูกลบชื่อออกจากทะเบียนนายความเพราะประพฤติผิดมรรยาทนายความก็เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ผ่านมานานกว่า ๑๕ ปี จึงนำความประพฤติในช่วงเวลากว่า ๑๕ ปีที่ผ่านมาของผู้ถูกร้องที่ ๒ มาพิจารณาด้วย ซึ่งไม่มีพฤติกรรมหรือการกระทำใหม่อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาโต้แย้ง รวมทั้งไม่พบว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ มีพฤติกรรมหรือการกระทำอื่นใดเป็นพิเศษ หรือได้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ พิจารณาข้อเท็จจริงและใช้วิจารณญาณในการวินิจฉัยเกี่ยวกับพฤติการณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี ข้อเท็จจริงดังกล่าวสอดคล้องกับคำชี้แจงของเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ว่าเมื่อตรวจสอบและมีข้อสงสัยในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๖ จึงรายงานต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ขอให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว ฉะนั้นจากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงรับฟังได้ว่า ในการตัดสินใจเสนอแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รู้หรือควรรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์และพฤติกรรมของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ถูกกล่าวหาว่าอาจจะมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ ไม่ว่าจะอนุมัตราได้อนุมัตราหนึ่งอย่างชัดเจนแล้ว อย่างไรก็ตาม การที่นายกรัฐมนตรีจะเสนอแต่งตั้งบุคคลใดเป็นรัฐมนตรีนั้น นอกจากต้องเลือกจากบุคคลที่ตนไว้วางใจและพร้อมจะรับผิดชอบต่อการกระทำของบุคคลนั้นในฐานะของรัฐมนตรีได้เป็นสำคัญ และบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับของวิญญูชนว่าเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจแล้ว ยังต้องพิจารณาด้วยว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันมีเจตนารมณ์สำคัญในการป้องกันมิให้บุคคลที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการบริหารปกครองบ้านเมือง ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และไม่มี

พฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามสำคัญที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติไว้ การเสนอชื่อบุคคลใดเป็นรัฐมนตรี นอกจากตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นสมควรแล้ว บุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอันเป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ ด้วย เมื่อการเสนอชื่อบุคคลต่าง ๆ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ฉบับลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ และฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๗ มีกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับราชการของคณะรัฐมนตรี คือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งทำการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรัฐมนตรีตามกรอบหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของตนแล้ว เมื่อมีข้อสงสัยในข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรัฐมนตรีรายใด ก็ได้รายงานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทราบ เพื่อหารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในประเด็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาต่อไป ในการเสนอแต่งตั้งรัฐมนตรีตามพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ฉบับลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ตรวจพบประเด็นปัญหา ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามความเป็นรัฐมนตรีของผู้ได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีรวม ๒ ราย คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายไผ่ ลิกค์ โดยกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งข้อมูลว่าตนเคยได้รับโทษจำคุกตามคำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๕๙๙/๒๕๕๑ ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยได้พ้นโทษมาแล้วเกิน ๑๐ ปีนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วนกรณีนายไผ่ ลิกค์ เคยต้องคำพิพากษาร่วมกันทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามประมวลกฎหมายอาญา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จึงรายงานต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ และหารือประเด็นดังกล่าวต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นว่า กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๗) กำหนดลักษณะต้องห้ามเคยได้รับโทษจำคุกไม่ว่าโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งใดเป็นลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี บุคคลซึ่งเคยได้รับโทษจำคุกในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าว เว้นแต่บุคคลนั้นได้พ้นโทษเกิน ๑๐ ปี ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๗) บัญญัติให้ผู้ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก ไม่รวมถึงคำสั่งให้จำคุก ต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัดทำเอกสารสรุปการตรวจสอบประวัติบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรัฐมนตรีรายงานต่อนายกรัฐมนตรี กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ ระบุในช่องหมายเหตุว่า ไม่ขาดคุณสมบัติเนื่องจากได้พ้นโทษเกิน ๑๐ ปีแล้ว สำหรับกรณีของผู้เสนอชื่ออีกรายหนึ่งระบุในช่องหมายเหตุว่า

ขาดคุณสมบัติ เนื่องจากต้องคำพิพากษาให้จำคุก ต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ (๗) ของรัฐธรรมนูญ
อย่างไรก็ตาม การเสนอแต่งตั้งรัฐมนตรี นอกจากการพิจารณาความเห็นหรือข้อหาหรือทางกฎหมายจาก
องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะของนายกรัฐมนตรีจะต้องใช้วิจรรย์ญาณ
ในการเลือกสรรบุคคลที่จะเป็นรัฐมนตรีและตัดสินใจด้วยตนเองว่าสมควรเสนอชื่อบุคคลใดเป็นรัฐมนตรี
หรือไม่ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ตนมีภูมิหลังจากการประกอบธุรกิจ มีประสบการณ์ทางการเมือง
ที่จำกัด ไม่มีความรู้ทางด้านนิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ จึงไม่อาจวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นบุคคลที่ขาด
คุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นข้อที่กล่าวอ้างขึ้นโดยง่าย
ทั้งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเกี่ยวกับการรับฟังว่าบุคคลนั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามความเป็น
รัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) ก็เป็นเพียงมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
หรือไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ไม่ใช่ปัญหา
เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ วุฒิการศึกษา หรือประสบการณ์โดยเฉพาะ
ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ทราบกันอยู่ทั่วไปว่านายกรัฐมนตรีเคยเป็นนักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ทรงอิทธิพล
ประสบความสำเร็จสูงสุดในฐานะประธานอำนวยการและกรรมการผู้จัดการใหญ่ขององค์กรนั้น ซึ่งก็
เพียงพอที่จะตระหนักรู้ของผู้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจขนาดใหญ่นั้น หรือตามมาตรฐานเชิงวิญญูชนทั่วไป
ในสังคมก็เพียงพอต่อการวินิจฉัยได้ว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต้องมีพฤติกรรมเช่นไร คำชี้แจงตาม
ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว ไม่มีน้ำหนักในการรับฟัง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๒
อันเป็นข้อเท็จจริงปรากฏในคำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๕๙๙/๒๕๕๑ ที่สั่งลงโทษจำคุกผู้ถูกร้องที่ ๒ ด้วยหมาย
ของศาลฎีกาฐานละเมิดอำนาจศาล ล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏต่อสาธารณชนอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็น
สื่อมวลชน นักการเมือง นักวิชาการหรือประชาชนที่สนใจการเมืองโดยทั่วไป ซึ่งโต้แย้งผู้ถูกร้องที่ ๒
เมื่อครั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเสนอชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีทั้งสองครั้ง
เชื่อว่าสาธารณชนต่างรู้กันโดยทั่วไป เมื่อผู้ถูกร้องทั้งสองสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันและผู้ถูกร้องที่ ๑
มิได้หาหรือคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔)
และ (๕) ก่อนแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยอ้างว่ามีการขอความเห็น
จากคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ทั้งที่คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะ
ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๖) และ (๗) เท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังชี้แจง
ด้วยว่าได้หาหรือเป็นการภายในกับศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ ที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี และ
นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี แล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีคุณสมบัติและ
ลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือ

ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ทำให้เชื่อว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ รู้หรือควรรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมและพฤติกรรมของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ถูกกล่าวหาแล้ว แม้กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าว พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกร้องที่ ๒ กับพวกเป็นคดีอาญาในข้อหาให้สินบนต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๕ หรือความผิดอาญาอื่นตามที่ศาลฎีกาแนะนำให้เลขาธิการศาลฎีกาไปดำเนินคดีต่อก็ตาม แต่การดำเนินการชั้นพนักงานอัยการก็เป็นเพียงขั้นตอนขั้นสอบสวนก่อนฟ้องคดีอาญา หากใช้มาตรฐานที่ผ่านกระบวนการพิจารณาชั้นศาลในการจะนำข้อเท็จจริงนั้นมารับฟังว่าเป็นเช่นที่สั่งไม่ฟ้องนั้น ยิ่งไปกว่านั้นไม่อาจนำมารับฟังเพื่อหักล้างข้อเท็จจริงที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๕๙๙/๒๕๕๑ ที่ฟังโดยสรุปว่าเงินที่มอบให้เจ้าหน้าที่ของศาลไปแบ่งกันมีจำนวนมากถึงสองล้านบาท แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ กับพวกมีเจตนาที่จะจงใจให้เจ้าหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ซึ่งอาจเชื่อมโยงไปเป็นประโยชน์แก่จำเลยในคดีหมายเลขแดงที่ อม.๑/๒๕๕๐ การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเหตุให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ลงโทษจำคุกนั้น เป็นพฤติกรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำอันไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง เป็นเรื่องที่เกิดไปจากปกติวิสัยที่วิญญูชนทั่วไปจะประพฤติปฏิบัติเป็นไปได้อย่างที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะพิจารณาไปในทางว่าเป็นการกระทำโดยสุจริตได้ การที่บุคคลมิได้ถูกฟ้องคดีอาญาและกรณีถือว่าคดีอาญายุติโดยมิได้ผ่านกระบวนการพิจารณาของศาลก็มีได้หมายความว่าบุคคลนั้นไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือหรือความน่าไว้วางใจในทางการเมืองด้วย ประกอบกับคณะกรรมการสภาพนายความยังมีมติยืนตามคำสั่งชี้ขาดของคณะกรรมการมรรยาทนายความที่มีคำสั่งลงโทษผู้ถูกร้องที่ ๒ กับพวก ในกรณีละเมิดอำนาจศาลนี้ให้ลบชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ กับพวก ออกจากทะเบียนทนายความ แม้กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยได้รับโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าว และถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความเพราะประพฤติผิดมรรยาทนายความนี้ จะผ่านมาแล้วประมาณ ๑๕ ปี โดยในระหว่างนั้นไม่มีพฤติกรรมหรือการกระทำใหม่อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๒ ถูกหยิบยกขึ้นมาโต้แย้งในการเสนอแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีอีก แต่ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เคยได้รับโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยหมายจำคุกของศาลฎีกา โดยนำเงินสดจำนวนสองล้านบาทใส่ถุงมามอบให้เจ้าหน้าที่ของศาลฎีกาซึ่งมีการกล่าวในสังคมทั่วไปว่าเป็นคดีฉ้อโกง และการถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความเพราะประพฤติผิดมรรยาทนายความจากกรณีคดีฉ้อโกงนี้ ก็คงมีอยู่ตลอดไปหาได้ถูกลบล้างไปไม่เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ มีข้อเท็จจริงดังที่กล่าวมาข้างต้นย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดโดยมาตรฐานของวิญญูชนว่าเป็นพฤติกรรมและพฤติกรรมที่ไม่น่าเชื่อถือ ไม่น่าไว้วางใจว่าจะมีความซื่อสัตย์สุจริตให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีได้ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ รู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยตลอดแล้ว แต่ยังคงเสนอให้แต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒

เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตามพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๗ ทั้งที่ความซื่อสัตย์สุจริตและจริยธรรมถือเป็นค่านิยมหลักในสังคมไทยที่คนส่วนใหญ่ในประเทศยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติมาอย่างยาวนาน ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต และการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องนี้ เมื่อมีผู้ได้กระทำแล้ววิญญูชนโดยทั่วไปย่อมแยกแยะได้โดยง่ายว่าการกระทำนั้นเป็นความซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ หากได้ขึ้นอยู่กับอัตวิสัยอันเป็นมุมมองหรือความคิดเห็นของแต่ละบุคคลไม่ ทำให้ไม่จำต้องใช้คำวินิจฉัยทางกฎหมายของศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลอื่นมาชี้ขาดว่าการกระทำใดเป็นความซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่หัวหน้ารัฐบาล ต้องรับผิดชอบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งในฐานะนายกรัฐมนตรีได้ถวายคำแนะนำในการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และลงนามรับผิดชอบที่เรียกว่าลงนามรับสนองพระบรมราชโองการด้วย ยิ่งต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตยิ่งกว่าวิญญูชนทั่ว ๆ ไป การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตั้งบุคคลที่มีพฤติกรรมและพฤติกรรมที่ไม่น่าเชื่อถือ ไม่น่าไว้วางใจว่าจะมีความซื่อสัตย์สุจริตให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ก็จะเป็นบรรทัดฐานในการบริหารประเทศและในทางการเมือง โดยเฉพาะจะกระทบต่อความเข้าใจเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งเป็นหลักของสังคมอันดีงามของประเทศและความเหมาะสมของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป เช่นนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) ส่วนข้อกล่าวหาอื่นของผู้ร้องที่ว่า ยังมีการกระทำอื่นของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่แสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) อีกนั้นเป็นเพียงข้อปลีกย่อยไม่มีผลให้คำวินิจฉัยข้างต้นเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นจึงไม่จำต้องวินิจฉัย

กรณีที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) เนื่องจากมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงหรือไม่นั้น

ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง อันเป็นลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าพบบุคคลซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหัวหน้านายความประจำตัวอันเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องการเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลดังกล่าวและหลังจากผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าพบบุคคลดังกล่าวแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ นำความกราบบังคมทูลเพื่อเสนอแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีทั้งที่เคยถอนชื่อหรือขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ถอนชื่อจากบัญชีเสนอแต่งตั้งรัฐมนตรีในการเสนอแต่งตั้งรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ เป็นพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง รวมทั้งรู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือผู้อื่นใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีโดยมิชอบ เป็นการกระทำที่ถือเอา

ผลประโยชน์ส่วนตนเหนือกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติและเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นการคบหาสมาคมกับผู้มีความประพฤติหรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสียอันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี ขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ บัญญัติให้นำมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับแก่คณะรัฐมนตรีด้วย โดยมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๑ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ ข้อ ๓ วรรคสอง กำหนดว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมนี้ให้ใช้บังคับแก่ ... คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๙ วรรคสองด้วย” ข้อ ๗ กำหนดว่า “ต้องถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน” ข้อ ๘ กำหนดว่า “ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเอง หรือผู้อื่น หรือมีพฤติการณ์ที่รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” มาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๒ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ข้อ ๑๑ กำหนดว่า “ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม” ข้อ ๑๗ กำหนดว่า “ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง” ข้อ ๑๙ กำหนดว่า “ไม่คบหาสมาคมกับคู่กรณี ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติหรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่” และมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๔ การฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๑ ให้ถือว่ามีลักษณะร้ายแรง” และวรรคสอง กำหนดว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๒ และหมวด ๓ จะถือว่ามีลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ นั้น”

สำหรับการพิจารณาคดีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนี้ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยคดีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เนื่องด้วยเป็นการพิจารณาพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งกระทบต่อความเชื่อถือและไว้วางใจจากสาธารณชน เพื่อที่ศาลฎีกาจะได้พิพากษาลงโทษผู้นั้นฐานประพฤติผิดมาตรฐานทางจริยธรรม ส่วนการวินิจฉัยว่า

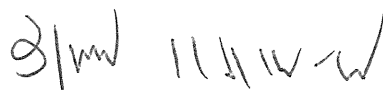
รัฐมนตรีคนใดมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) เป็นการวินิจฉัยเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อการวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีผู้นั้นจะต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๒ หรือไม่ อย่างไรก็ตาม หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้นั้นเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงในกรณีนี้ แม้อาจจะเป็นการพิจารณาจากข้อเท็จจริงในมูลเหตุเดียวกันกับการวินิจฉัยของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ก็ตาม แต่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและวินิจฉัยเฉพาะลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรีเท่านั้น ไม่รวมถึงบุคคลทั้งหลายที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) เช่นนี้ ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญและคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน เพราะเหตุจากวัตถุประสงค์และผลของคำวินิจฉัยในการบังคับใช้ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกับผลของคำพิพากษาในการบังคับใช้เพื่อลงโทษตามคำพิพากษาศาลฎีกาแตกต่างกัน เมื่อวินิจฉัยมาแล้วในกรณีที่ ๑ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เสนอแต่งตั้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) ฉะนั้น การกระทำนี้ย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามมาตรฐานจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ด้วย นอกจากนี้การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เหตุผลว่าที่เสนอแต่งตั้งผู้ถูกร้อง ที่ ๒ เป็นรัฐมนตรีเนื่องจากได้พิจารณาถึงความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่ดูแลด้านกฎหมายให้แก่รัฐบาลโดยตรง แต่จากการพิจารณาคำร้องทั่วไปของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะของผู้เกี่ยวข้อง กับมูลเหตุแห่งคดีที่ขอความเป็นธรรม และส่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานและขอให้ถ้อยคำด้วยตนเอง ฉบับลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗ นั้น ปรากฏว่า แม้ในเอกสารดังกล่าวจะมีหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ร)๒๒๔ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๗ อ้างถึงมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ มอบหมายให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นผู้ตรวจพิจารณาร่างมติคณะรัฐมนตรีที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอ และกลั่นกรองเรื่องการดำเนินคดีในศาลปกครองในกรณีที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีถูกฟ้องในคดีปกครอง รวมถึงการดำเนินคดีในศาลรัฐธรรมนูญใน

กรณีทีคณะรัฐมนตรีเป็น ผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ในคำร้องทั่วไปฉบับเดียวกันที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างถึงภารกิจของตนในตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่ล้วนแสดงให้เห็นภารกิจในเชิงทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาและพระภิกษุสงฆ์ในฐานะที่เป็นรัฐมนตรีซึ่งกำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทั้งสิ้น ทำให้การปฏิบัติหน้าที่อันแท้จริงที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยกขึ้นกล่าวอ้าง จึงไม่สอดคล้องกับข้อโต้แย้งที่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยกขึ้นชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา อันอาจแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ใช้อำนาจในการเลือกสรร เพื่อเจาะจงแต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้เป็นรัฐมนตรีโดยมิได้มุ่งพิจารณาความรู้ความสามารถเพื่อให้ปฏิบัติ ภารกิจตามที่อ้าง ดังนั้น ไม่ว่าจะเจตนาภายในหรือมูลเหตุจูงใจ หรือมีผู้หนึ่งผู้ใดจงใจหรือมีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ต้องถือว่าเป็นการกระทำที่ถือเอาผลประโยชน์ส่วนตนเหนือกว่า ผลประโยชน์ของประเทศชาติ ผ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๑ ข้อ ๗ และเป็นการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้ตำแหน่งหน้าที่ นายกรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีโดยมิชอบอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทาง จริยธรรมฯ หมวด ๒ ข้อ ๑๑ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีพฤติการณ์ถือได้ว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติการณ์ที่รู้เห็น หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน จริยธรรม จึงฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด ๑ ข้อ ๘ ด้วย ซึ่งข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๑ ให้ถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ส่วนการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๒ ข้อ ๑๑ เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของการฝ่าฝืนหรือ การไม่ปฏิบัติด้วยเจตนา และความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติของ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจเลือกสรรบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีในฐานะองค์กรผู้ใช้อำนาจ สูงสุดในการบริหารปกครองประเทศที่จำเป็นต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบคอบเพื่อ ประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม จึงถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามข้อ ๒๗ วรรคสอง ดังนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่าง ร้ายแรงมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) ด้วย ส่วนข้อกล่าวหาอื่น ๆ เกี่ยวกับมูลเหตุ จูงใจต่าง ๆ ตามที่กล่าวอ้างมาในคำร้องของผู้ร้องนั้นยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานอันควรเชื่อถือ อีกทั้ง หากวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรงด้วยเหตุผลข้างต้นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวอีกเพราะไม่ทำให้ผลของ คำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

อันมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๐" และมาตรา ๑๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๗ (๑) (๒) หรือ (๓) ให้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๗ (๑) เพราะเหตุขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๖๐ (๔) หรือ (๕) นายกรัฐมนตรีจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้" ดังนั้นเมื่อความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๔) และ (๕) เป็นเหตุให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง (๑) แต่ด้วยความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวยอมทำให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่เหลืออยู่ซึ่งไม่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของความเป็นรัฐมนตรีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่เฉพาะนายกรัฐมนตรีที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๖๐ (๔) หรือ (๕) อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๖๘ วรรคหนึ่ง (๑)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น วินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ นายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) เนื่องจากไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๔) และมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง อันมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) เมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) แล้ว รัฐมนตรีต้องพ้นตำแหน่งทั้งคณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง (๑) โดยให้นำมาตรา ๑๖๘ วรรคหนึ่ง (๑) มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต่อไป

(นายวิรุฬห์ แสงเทียน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ